

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора мистецтвознавства, професора Зосім Ольги Леонідівни
на дисертаційну роботу Пан Ботяня «Вплив сичуаньської школи на розвиток
саксофонного мистецтва Китаю», подану до захисту на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 025 Музичне мистецтво

1. Актуальність дисертаційного дослідження. Сучасна музикознавча наука все частіше звертається до розгляду явищ культури та мистецтва, феномен яких пов'язаний з глобалізаційними процесами кінця ХХ – початку ХХІ століття, а саме з поширенням традицій європейської музики в різних частинах світу, які донедавна не були частиною єдиного культурного простору і розвивалися як регіональні музичні практики на основі традиційного типу музикування. Саксофонне мистецтво Китаю на сьогодні має нетривалу історію, яка розпочалася у ХХ столітті, а її професійний етап – на межі ХХ та ХХІ століть, однак на сьогоднішній день ми вже можемо говорити не лише про китайське саксофонне мистецтво як цілісне явище, а й виділяти його регіональні школи, які, попри певні відмінності, утворюють його єдність у виконавській, педагогічній та композиторській складових.

Китайські музичні школи, що базуються на традиціях європейського мистецтва, почали розвиватися лише у ХХ столітті, коли було подолано китайський ізоляціонізм, а національні традиції почали активно взаємодіяти зі світовими музичними трендами як в академічній, так і естрадній музиці. Процеси трансформації багатовікової музичної традиції та інтеграції у світовий простір завжди є непротими, однак відстань між західної та східною типами культури протягом ХХ століття в Китаї було успішно подолано, і сьогодні у всьому світі визнаним є феномен китайського музичного академічного виконавства, який відзначається високим рівнем професійної майстерності.

Питання музично-виконавських шкіл як регіональних осередків сьогодні набувають особливої актуальності, оскільки доба глобалізації не лише сприяла появі культури уніфікованого типу, а й інспірувала виокремлення локальних осередків, які розвиваються в контексті глобалізаційних процесів, але зберігають свою неповторну й унікальну специфічність, органічно поєднуючи глобальне та локальне. Китайське виконавське мистецтво, як вокальне, так й інструментальне,

міцно закріпилося в орбіті світового, при цьому воно відзначається специфічністю через особливості національної музичної культури, яка надзвичайно яскраво виявляється на регіональному рівні. Наукове осмислення національних музичних шкіл Китаю, де органічно сполучаються і світова традиція, і надбання національної культури у її регіональному розмаїтті, поступово набирає обертів, і саме в контексті цих мистецтвознавчих напрямів здійснено дослідження Пан Ботяня «Вплив сичуаньської школи на розвиток саксофонного мистецтва Китаю».

2. Структура та зміст дисертації. Зміст дисертації Пан Ботяня «Вплив сичуаньської школи на розвиток саксофонного мистецтва Китаю» відповідає її меті й завданням. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, алфавітного покажчика китайських саксофоністів і композиторів, додатків. У вступі визначено актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет, окреслено теоретичну базу та зазначено методи дослідження, розкрито ступінь вивчення проблематики дисертації, визначено хронологічні межі та окреслено матеріали дослідження, розкрито позиції наукової новизни та зазначено практичне значення результатів дисертаційної роботи, вказано на її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, подано відомості про її структуру.

Перший розділ – «Методологічні основи мистецтвознавчих досліджень сичуаньської саксофонної школи» – має як теоретико-методологічне, так і історико-культурне спрямування. Перший підрозділ – «Теоретичні засади дослідження саксофонного мистецтва Сичуані в національному художньому просторі Китаю та в контексті міжкультурних зв'язків» – розкриває базові засади вивчення феномену саксофонного мистецтва Сичуані та Китаю, що базується на принципах міжкультурного діалогу. Автор підкреслює значення західних виконавсько-педагогічних шкіл у становленні саксофонного мистецтва Китаю. У другому підрозділі – «Входження саксофону в простір китайської музичної культури» – здійснено історичний огляд розвитку саксофонного мистецтва Китаю. Третій підрозділ, що поділяється на два пункти – «Особливості відкриття класу саксофону в Сичуаньській консерваторії та його значення в становленні китайської саксофонної школи» і «Специфіка навчальних закладів сичуаньської провінції в професійному вихованні саксофоністів», продовжує історичний

дискурс, розпочатий в попередньому підрозділі, зосереджуючи увагу на регіональних традиціях китайського саксофонного мистецтва, а саме формуванні традицій сичуаньської саксофонної школи.

У другому розділі – «Аспекти творчої діяльності найвидатніших саксофоністів Сичуані в процесі становлення китайської саксофонної школи» – автор концентрує увагу на педагогічному та композиторському аспектах саксофонної школи Сичуані. Перший підрозділ має дві пункти – «Внесок найвизначніших педагогів у розбудову сичуаньської саксофонної школи» та «Здобутки найвизначніших учнів класу професора Лі Юйшена та їх вплив на розвиток сичуаньської саксофонної школи». Ця частина роботи має персонологічне спрямування і розкриває специфіку сичуаньської саксофонної школи з позицій особистого внеску в її розвиток найвидатніших представників. Для українського читача особливий інтерес становлять ті сторінки роботи, які розповідають про значимість сучасної української музики для розвитку саксофонного мистецтва Китаю. Так, засновник сичуаньської саксофонної школи Лі Юйшен особисто або разом зі своїми учнями виконував твори українських композиторів, у першу чергу композиції одного з провідних українських саксофоністів Юрія Василевича, а також «Contra spem spero» Володимира Рунчака, «Фенікс» Сергія Пілютікова, «Meta-duo» Людмили Самодаєвої, «Веселі витівки» Віталія Годзяцького, «Мелодія» Мирослава Скорика, «Саксофонний квартет» Ганни Гаврилець, «Концертіно» В'ячеслава Цайтца, Концерт для саксофону і камерного оркестру Володимира Рунчака, «Коли увірветься нитка» Кармели Цепколенко, «Інтенції» Олександра Козаренка, ноти яких Юрій Василевич або його учні особисто привозили до Китаю (сс. 94–95). Другий підрозділ – «Жанрово-стильові параметри та індивідуальні ознаки творчості композиторів Сичуані» – присвячено характеристиці музики композиторів Хуан Аньлуня, Тао Цзячжоу, Гао Вейцзе, Зоу Сяньпіна, Лю Лі, Хе Сюнтяня, Цзя Дакуня, написаних для саксофона або з розвиненими саксофонними партіями. Окремим пунктом у підрозділі 2.2 (2.2.1 «Фольклор Сичуані як джерело творчості провідних композиторів провінції для саксофону») розглядаються питання взаємодії традиційної китайської музики та європейської музичної традиції у творах, написаних для саксофона.

У третьому розділ роботи – «Специфіка сичуаньської саксофонної школи у національному і світовому культурному континуумі» – доведено, що професійний рівень саксофонного мистецтва Сичуані дозволяє говорити про сичуаньську саксофонну школу як сформоване явище, яке є вагомим музичними осередком не лише Китаю, а й світу.

У додатках автор подає алфавітний покажчик китайських саксофоністів і композиторів, що не лише полегшує читачеві знайомство з окремими персоналіями, а свідчить про системність мислення автора та формує підґрунтя майбутньої монографії за матеріалами дослідження.

Дисертаційна робота Пан Ботяня відзначається логічністю викладу матеріалу, її висновки відповідають поставленій меті й завданням, а результати дослідження мають теоретичне та практичне значення.

3. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією. Наукове завдання дисертаційної роботи Пан Ботяня виконано автором на високому рівні. У дослідженні чітко сформульовано об'єкт, предмет, мету і завдання, обрано релевантні наукові методи, що базуються на міждисциплінарній інтеграції історичних наук, культурології і музикознавства. Таким чином констатуємо, що здобувач оволодів науковою методологією та набув відповідних до рівня доктора філософії компетенцій.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження забезпечується ґрунтовною теоретико-методологічною базою та значним за обсягом аналітичним матеріалом. Теоретичним підґрунтям дисертації стали праці філософського, культурологічного та мистецтвознавчого спрямування, дослідження з історії музики Китаю, роботи, присвячені духовому мистецтву, передусім саксофонному, питанням музичного виконавства та інтерпретації, композиторській творчості, джазовому мистецтву. У дисертаційній роботі було задіяно низку методів та підходів, зокрема історико-культурологічний, джерелознавчо-пошуковий, музикознавчо-аналітичний, ноологічний, синергетичний, а також нарративний аналіз, які дозволили всебічно охарактеризувати феномен сичуаньської саксофонної школи та розкрити її значення для розвитку саксофонного мистецтва інших регіонів Китаю.

5. Наукова новизна результатів дисертації. Наукова новизна дисертаційної роботи Пан Ботяня полягає в тому, що в ній уперше було здійснено

комплексний аналіз етапів розвитку сичуаньської саксофонної школи впродовж першого двадцятиліття; досліджено особливості відкриття класу саксофону в Сичуаньській консерваторії в контексті міжкультурної співпраці; здійснено комплексний аналіз напрямів діяльності засновника відділу саксофонної гри Лі Юйшена, визначено ступінь його впливу на розбудову сичуаньської саксофонної школи іншими педагогами консерваторії; систематизовано аспекти діяльності найвидатніших саксофоністів Сичуані; здійснено аналіз китайсько-українських взаємини в контексті становлення і розвитку сичуаньської саксофонної школи; сформульовано поняття «сичуаньська саксофонна школа» та обґрунтовано специфіку її особливостей. У дисертації також подальшого розвитку набули питання діяльності саксофоністів Сичуані у розбудові професійної саксофонної школи, ступеню впливу діяльності саксофоністів Сичуані на розвиток саксофонного мистецтва Китаю, обґрунтування значення педагогічної, виконавської, науково-методичної та композиторської діяльності саксофоністів Сичуані для розвитку професійного саксофонного мистецтва Китаю. Таким чином констатуємо, що робота Пан Ботяня є комплексним дослідженням, в якому автор створив цілісний науковий наратив, де розкрито передумови та охарактеризовано основні етапи формування сичуаньської саксофонної школи й унаочнено її значення у становленні й розвитку саксофонного мистецтва Китаю.

6. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення дисертації Пан Ботяня полягає тому, що у роботі було здійснено реконструкцію процесів утворення сичуаньської саксофонної школи та розкрито значення її досягнень для розвитку саксофонного мистецтва інших регіонів Китаю, що формує підвалини подальших досліджень з проблематики музичної культури та духового мистецтва Китаю. Практична цінність роботи полягає в можливості використання її результатів в лекційних курсах «Історія духового мистецтва», «Саксофонне виконавство», «Основи саксофонної методики», у виконавській діяльності саксофоністів.

7. Апробація результатів дисертації. Результати дослідження висвітлені у 2 одноосібних статтях у виданнях, які включені до Переліку наукових фахових видань України, 1 статті в зарубіжному науковому періодичному виданні, індексованому в міжнародній наукометричній базі даних Web of Science Core Collection (у співавторстві), публікаціях у збірках матеріалів наукових

конференцій. Основні положення та результати дослідження презентувалися на 5 міжнародних наукових конференціях та форумах. Публікації за темою дисертаційної роботи розкривають її основні положення.

8. Дотримання академічної доброчесності. Дисертація Пан Ботяня «Вплив сичуаньської школи на розвиток саксофонного мистецтва Китаю» є оригінальним науковим дослідженням, результати якої було отримано автором самостійно. У тексті дисертаційної роботи не виявлено плагіату, некоректних цитувань, фабрикацій та фальсифікацій.

9. Дискусійні положення та зауваження. Позитивно оцінюючи дисертацію Пан Ботяня, висловимо певні міркування для уточнення деяких положень роботи.

1. У дисертації розкриваються питання сучасної композиторської творчості та виконавства на саксофоні, також представлено фольклорну лінію композиторів Сичуані. У роботі наведено приклади поєднання традиційного фольклору з сучасними техніками в композиторській творчості (с. 142–145), однак ця проблематика не розкрита в контексті саксофонного виконавства.

2. Сичуаньська саксофонна школа представлена здобутками як в академічній, так і естрадно-джазовій музиці. Хотілося б дізнатися про підготовку джазових саксофоністів: чи спеціалізація на академічній та джазовий саксофон у закладах вищої освіти розпочинається від самого початку навчання? Частково це питання підіймалося на сс. 82–83, де розповідалося про відкриття при консерваторії в Ченду коледжу популярної музики, що мав факультет популярної інструментальної музики з провідною спеціальністю «джазовий саксофон», однак цей аспект у дисертації розкрито недостатньо. Також хотілося б отримати відповідь на питання: як в естрадно-джазовому репертуарі відбивалися національні китайські традиції, оскільки фольклорну лінію в дисертації розкрито на прикладі зразків академічної музики?

3. У роботі перераховано велику кількість імен представників сичуаньської саксофонної школи, однак в тексті згадано лише одну саксофоністку та композиторку – Фань Сяонін (с. 145), що свідчить, що її представниками є передусім чоловіки. Чи є саксофонне виконавство Сичуані та Китаю переважно чоловічою прерогативою? Чи є в Китаї жінки-саксофоністки,

окрім вже названої Фань Сяонін, які досягли у своїй діяльності таких самих високих творчих, педагогічних та наукових результатів?

10. Загальний висновок і оцінка дисертації. Дисертація Пан Ботяня «Вплив сичуаньської школи на розвиток саксофонного мистецтва Китаю» є оригінальним і цілісним науковим дослідженням, вона виконана на високому науковому рівні та повністю відповідає спеціальності 025 Музичне мистецтво. Робота має достатню апробацію, наукові публікації відображають її зміст.

Дисертаційна робота Пан Ботяня «Вплив сичуаньської школи на розвиток саксофонного мистецтва Китаю» відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03 лютого 2017 р. за № 155/30023 (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Опонент:

доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри музичного мистецтва
ННІ «Донецька державна музична
академія імені С. С. Прокоф'єва»
Таврійського національного
університету імені В. І. Вернадського

Ольга ЗОСІМ